

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (за період 16 серпня – 15 вересня 2023 р.)

Сфера державного боргу

Завдяки ефективній політиці уряду України та потужній фінансовій допомозі міжнародних партнерів Україна продовжує підтримувати макрофінансову стабільність. У 2023 р. Мінфін залучив до держбюджету майже 30 млрд дол США зовнішнього фінансування. Найбільші донори – Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, МВФ, Канада та Японія.

Утримання Україною боргової стійкості протягом серпня – вересня 2023 р. в умовах широкомасштабної російської воєнної агресії, що триває, здійснювалося з урахуванням отримання можливостей залучення як зовнішніх грантових коштів та пільгових кредитів для фінансування потреб бюджету, так і розширення джерел залучення внутрішніх позикових коштів за допомогою випуску ОВДП, зокрема:

- **до держбюджету України 22 серпня надійшов сьомий транш у розмірі 1,5 млрд євро в рамках масштабної програми макрофінансової допомоги ЄС (МФД).** Загалом протягом 2023 р. Україна отримала вже 12 млрд євро пільгового кредитного фінансування в рамках МФД із передбачених цією програмою 18 млрд євро (термін погашення кредиту становить 35 років. При цьому відсотки та інші платежі за обслуговування кредиту замість України сплачуватиме сторона ЄС). МФД, як і в попередні періоди, спрямовується на фінансування пріоритетних видатків держбюджету, зокрема соціальних та гуманітарних. Наступні транші в рамках масштабної програми МФД очікуються до кінця 2023 р. з урахуванням виконання Україною узгоджених сторонами умов структурної політики¹;

- **у рамках Проєкту Світового банку «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (*Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance in Ukraine, PEACE in Ukraine*) у I кварталі поточного року міжнародні партнери спрямували 4,3 млрд дол. США на відшкодування пріоритетних видатків (93 % коштів – гранти від Сполучених Штатів Америки. Крім того, Україна отримала 15 млн дол. США грантової допомоги від Фінляндії та кредит у розмірі 272 млн дол. США (252,3 млн**

¹ Міністерство фінансів залучило сьомий транш масштабної макрофінансової допомоги від ЄС у розмірі 1,5 млрд євро. 2023. 22 серп. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_has_attracted_the_seventh_tranche_of_the_large-scale_eu_macro-financial_assistance_in_the_amount_of_eur_15_billion-4148

євро) від Світового банку). Про це свідчать дані, що містяться в аналітичній панелі (дашборді), яку Мінфін підготував для підвищення прозорості та підзвітності використання зовнішнього фінансування про видатки державного бюджету в I кварталі 2023 р.².

Метою *PEACE in Ukraine* є часткова компенсація видатків державного бюджету, зокрема соціальних та гуманітарних, що не пов'язані зі сферою безпеки та оборони.

На початку вересня 2023 р. в рамках цього ж проєкту Міністерство фінансів України підписало Протокол переговорів щодо залучення до держбюджету гранту від США в розмірі 1,25 млрд дол. США. Кошти буде спрямовано на підтримку незахищених верств населення, а також тих, хто працює на забезпечення виконання функцій держави та надання освітніх і медичних послуг (державних службовців, освітян, медиків, працівників служб першого реагування). Також найближчим часом очікується підписання Угоди про зазначений грант Цільового фонду багатьох донорів між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) і Міжнародною асоціацією розвитку (МАР) та спрямування коштів до державного бюджету України;

• Мінфін 5 вересня ц. р. випустив нові військові облигації «Євпаторія» (UA4000228449) на суму 3,5 млрд грн, які можна придбати на аукціонах облигацій внутрішніх державних позик України (ОВДП). Середня ставка доходності на первинних аукціонах за цими облигаціями встановлена на рівні 18,31 %, а погашення за ними відбудеться 18 червня 2025 р. Запуск нових облигацій у застосунку «Дія» відбувається в межах спільного проєкту Мінфіну та Мінцифри, який започатковано в жовтні минулого року. Також у «Дії» є можливість реінвестувати отримані від погашених військових облигацій кошти в ці нові облигації.

На сьогодні майже 2 млн облигацій придбано саме через застосунок «Дія». Вкладники успішно інвестують свої кошти в деокупацію Донецька, Луганська, Маріуполя, Херсона, Нової Каховки, Енергодара, Бердянська, Севастополя, Мелітополя, а також АР Крим, а відтепер – Євпаторії (докладно див. <https://bonds.gov.ua/>).

Значна увага також приділялася пошуку **джерел зовнішнього інвестування повоєнного відновлення України**, з цією метою:

– 29 серпня 2023 р. Міністерство фінансів України та Банк розвитку Ради Європи (БРРЄ), членом якого Україна стала у червні цього року, обговорили поточний стан співпраці між Україною та БРРЄ, а також потенційні сфери для спільних проєктів, особливо в соціальних секторах, як-от: охорона здоров'я, житлово-комунальне господарство та освіта. Також сторони обговорили наміри

² Мінфін: 4,3 млрд дол. США профінансовано на пріоритетні видатки I кварталу 2023 року в рамках проєкту Світового банку (PEACE). 2023. 30 серп. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/usd_4_billion_financed_for_priority_expenditures_in_the_first_quarter_of_2023_under_the_world_banks_peace_in_ukraine_project-4161

щодо ініціювання найближчим часом нових спільних із БРРЄ проєктів у сфері житлово-комунального господарства³;

– 31 серпня 2023 р. міністр фінансів України Сергій Марченко провів робочу телефонну розмову з міністром економіки та фінансів Італії Джанкарло Джорджетті⁴. Сторони обговорили фінансові потреби держбюджету України на поточний та наступний роки, реалізацію чотирирічної Програми «*Ukraine Facility*» та участь Італії у відбудові України. У цьому контексті йшлося про роботу України та ЄС над запровадженням Програми «*Ukraine Facility*» на 2024–2027 роки загальним обсягом 50 млрд євро. Кошти в рамках спеціального фінансового інструменту будуть спрямовані на **підтримку макрофінансової стабільності України, відновлення та реконструкцію, а також модернізацію країни**. Програма також сприятиме інтеграції України до Європейського Союзу через передбачену гармонізацію з правилами та стандартами ЄС. Сторони домовилися продовжити діалог між міністерствами фінансів України та Італії, зокрема на полях Щорічних зборів МВФ та Світового банку, які відбудуться 9–15 жовтня ц. р. у Марокко;

– 5 вересня 2023 р. міністр фінансів України С. Марченко підписав Угоду про внесення змін та викладення в новій редакції Кредитної угоди «Розвиток транс'європейської транспортної мережі (Україна – дорожні коридори)» від 18 грудня 2020 р. між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР)⁵. Повномасштабна війна росії проти України призвела до перенаправлення транспортних потоків з морських портів на наземні шляхи, які з'єднують Україну з Європейським Союзом. Дорога між Львовом та Равою-Руською є частиною Транс'європейської транспортної мережі (*TEN-T*) та основним маршрутом, що з'єднує Львів із Варшавою, інтенсивність руху на якому значно зросла після початку війни. Покращення стану дороги та критичне підвищення безпеки дорожнього руху на цьому шляху є нагальною потребою задля покращення транспортних зв'язків між Україною та ЄС.

Зміни до Угоди з ЄБРР зроблено з метою підвищення пропускнуої спроможності наявних транспортних зв'язків, а також поліпшення транспортної доступності в регіоні та зменшення логістичних витрат у перевезеннях Україна –

³ Міністерство фінансів України та Банк розвитку Ради Європи обговорили співпрацю з відновлення та реконструкції. 2023. 29 серп. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/ministry_of_finance_of_ukraine_and_staff_of_the_council_of_europe_development_bank_discussed_in_kyiv_operational_cooperation_for_recovery_and_reconstruction-4159

⁴ Сергій Марченко обговорив із Міністром економіки та фінансів Італії потреби України у зовнішньому фінансуванні на наступний рік. 2023. 31 серп. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_discussed_with_the_minister_of_economy_and_finance_of_italy_the_ukraines_needs_for_external_financing_for_the_next_year-4162

⁵ ЄБРР спрямує 182 млн євро на капітальний ремонт дороги в Україні для покращення транспортних зв'язків між Україною та ЄС. 2023. 05 верес. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/ebd_will_provide_eur_182_million_for_road_modernization_in_ukraine_to_improve_transport_links_between_ukraine_and_the_eu-4169

ЄС. Внесені зміни уможливають спрямувати частину суверенного кредиту ЄБРР, що існує, в обсязі 182 млн євро на вдосконалення дороги М-09 Тернопіль – Львів – Рава-Руська, що веде до кордону України з Польщею;

– 5 вересня 2023 р. відбулося підписання Угоди між Міністерством фінансів України та Світовим банком у рамках проєкту Світового банку «Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей» (*Housing Repair for People's Empowerment, HOPE*). Загальний обсяг фінансування рамкового проєкту становить 800 млн дол. США⁶. Угода передбачає надання Світовим банком початкового фінансування в розмірі 232 млн дол. США (у т. ч.: гранту в розмірі 162,2 млн дол. США від Мультидонорського трастового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (*URTF*) Світового банку; позики в розмірі 70 млн дол. США від МБРР під гарантію уряду Японії). Кошти буде спрямовано на вирішення невідкладних та критичних потреб у ремонті частково пошкоджених індивідуальних та багатоквартирних житлових будинків на підконтрольних Україні територіях;

– 7 вересня 2023 р. міністр фінансів України С. Марченко зустрівся із спеціальним уповноваженим президента Франції з питань допомоги та відновлення України П'єром Ельброном⁷. Сторони обговорили потенційні проєкти співпраці у напрямі відновлення, реалізацію фінансового інструменту ЄС «*Ukraine Facility*» та взаємодію України з міжнародними фінансовими організаціями. Французька сторона зазначила, що зацікавлена посилювати співпрацю, зокрема щодо забезпечення коштів на постачання модульних лікарень, замість тих, які було пошкоджено або знищено внаслідок збройної агресії РФ. Сторони обговорили поточний стан роботи над проєктом «*Ukraine Facility*». Цей інструмент стане частиною багаторічної фінансової програми ЄС на 2024–2027 роки. Проєкт буде зосереджено на підтримці макрофінансової стабільності України, відновленні, відбудові та модернізації, а також він сприятиме переходу до «зеленої», цифрової та інклюзивної економіки;

– 11 вересня 2023 р. в Міністерстві фінансів України відбулася зустріч із Головою регіонального представництва Міжнародної фінансової корпорації (*IFC*) в Україні та Молдові Лісою Кестнер⁸. Сторони обговорили механізми залучення

⁶ Україна отримує 232 млн доларів США на екстрений ремонт житла у рамках проєкту Світового банку HOPE. 2023. 05 верес. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/ukraine_will_receive_usd_232_million_for_critical_housing_repairs_under_the_world_banks_hope_project-4170

⁷ Сергій Марченко зустрівся зі спеціальним уповноваженим Президента Франції з питань допомоги та відновлення України. 2023. 07 верес. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_met_with_frances_special_envoy_for_ukraines_relief_and_reconstruction-4173

⁸ Міністерство фінансів України та Міжнародна фінансова корпорація обговорили залучення приватних інвестицій у відновлення України. 2023. 11 верес. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_of_ukraine_and_the_international_finance_corporation_discussed_the_attraction_of_private_investments_in_the_recovery_of_ukraine-4180

приватних інвестицій у відновлення України (*IFC* має наміри консолідувати додаткові 1 млрд доларів США на підтримку малих та середніх підприємств в Україні), йшлося також про пріоритетні сфери подальшої співпраці: підтримку стійкості приватного сектору, відбудову критичної інфраструктури та житлового сектору, у т. ч. для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб;

– 14 вересня 2023 р. відбулася зустріч представників Міністерства фінансів України та Європейського інвестиційного банку (ЄІБ)⁹. Сторони обговорили поточну економічну та фінансову ситуацію в Україні, стан реалізації спільних проєктів, а також перспективи й напрями подальшої співпраці з Банком у сферах відновлення та відбудови, зокрема підтримку та відновлення критичної інфраструктури, що сприятиме пришвидшенню економічного відновлення та поверненню українців додому. Також було згадано нещодавно затверджену Радою директорів ЄІБ програму «*EU for Ukraine Initiative*». Це **новий механізм фінансування проєктів реконструкції та відновлення в Україні**. У межах програми ЄІБ створює фонд «*EU for Ukraine Fund*». Так донори зможуть робити внески, які суттєво покращуватимуть умови кредитування ЄІБ і для державного, і для приватного секторів. Сторони домовились найближчим часом переглянути портфель спільних проєктів, що станеться вперше від 2021 р.

Національний інститут стратегічних досліджень
Вересень 2023 р.

⁹ Заступниця Міністра фінансів України Ольга Зикова зустрілась з представниками Європейського інвестиційного банку. 2023. 14 верес. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/deputy_minister_of_finance_of_ukraine_olga_zykova_meets_with_representatives_of_the_european_investment_bank-4187